

Віталій ВОЛОЩУК,
доктор економічних наук,
керівник навчально-методичного відділу
забезпечення якості вищої освіти ЗВО «ПДУ»,
Україна

ПАРАДИГМА ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Теоретичні положення і основні риси сучасної інноваційно-інвестиційної практики узагальнювали ряд дослідників за напрямками вивчення механізмів відтворення та особливостей інвестиційного процесу окремих суб'єктів господарювання; дослідження умов здійснення суспільного розширеного відтворення і інвестиційно-інноваційної активності підприємств [1; 2]; формування та реалізації ефективної фінансово-економічної стратегії та інвестиційно-інноваційної політики держави, обґрунтування концепцій інвестування та дослідження альтернативних фінансово-економічних механізмів.

Дослідження теорії зумовило і категоріальний апарат у межах циклу інвестиційно-інноваційного розвитку (табл. 1), що дало змогу обґрунтувати їх сутність згідно з цільовою спрямованістю.

Інвестування – цілісний процес капіталовкладень, протягом якого відбувається послідовна зміна різних форм вартості та реалізується динамічний зв'язок між взаємозалежними елементами інвестиційної діяльності: ресурси – витрати – дохід. Інновації – це впровадження нових форм організації праці та управління, а також використання результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, спрямованих на удосконалення соціально-економічної діяльності.

Інвестиційні та інноваційні процеси слід розглядати не окремо, а в комплексі, що призводить до необхідності побудови інноваційно-інвестиційної

моделі, яка поєднує інвестиційні та інноваційні принципи, методи та механізми реалізації, критерії прийняття інноваційно-інвестиційних рішень.

Таблиця 1

Категорії забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку

Категорія	Характеристика
Інвестиційна діяльність	вкладення інвестицій і практичні дії з метою одержання прибутку й (або) досягнення іншого корисного ефекту
Інноваційна діяльність	діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг
Інноваційно-інвестиційний цикл	Під організацією здійснення інвестування інновацій розуміємо інвестування етапів процесу упорядкування елементів інноваційної системи, що забезпечує раціональне поєднання в часі і просторі всіх елементів процесу розробки і дифузії інновацій з метою ефективного виконання прийнятих планових рішень по досягненню завдання і стратегічних цілей підприємства дослідження нематеріальних активів (патентів, ліцензій, ноу-хау) і впровадження інноваційної продукції
Інноваційно-інвестиційний процес	Поєднання інвестиційних циклів конкретного інноваційно-інвестиційного проекту, який може реалізуватися одним або групою підприємств
Інвестиційне забезпечення підприємств	Сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, що забезпечують інвестиційних процес на підприємстві, в результаті якого отримується прибуток, досягається техніко-технологічний, економічний, соціальний, екологічний та інтегрований ефект
Інноваційний продукт	Результат виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології (у тому числі інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії і відповідає відповідним вимогам
Інноваційна продукція	Нові конкурентоспроможні товари чи послуги, що відповідають вимогам

Джерело: сформовано автором

Успішна реалізація такої інноваційно-інвестиційної моделі можлива за умови забезпечення наступних вимог:

— узгодження потреби у інноваціях та потенціальних обсягах залучення інвестицій;

— оптимальне поєднання очікуваного досягнення прибутковості від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності в майбутньому періоді;

— окреслення часових рамок для впровадження нововведень, що

сприяють залученню інвесторів, які усвідомлюють цінність інновацій.

Отже, інвестиції слід розглядати як процеси вкладення капіталу й одержання результату вкладень, що є, у свою чергу, результатом експлуатації капіталу. Ці процеси нерозривні, взаємозалежні і взаємозумовлені. Водночас у діяльності підприємств інноваційно-інвестиційний процес розглядається як сукупність інвестиційних циклів, які відбуваються неспинно і паралельно або послідовно і здійснюються свідомо з метою як простого, так і розширеного відтворення капіталу підприємства, з урахуванням стану мікро- і макрооточення його діяльності.

Вирішення глобальних проблем і сприяння промисловій модернізації шляхом узгоджених дослідницьких та інноваційних зусиль є метою програми Horizon Europe. Структура програми включає в себе три взаємопов'язані блоки: I. Передова наука (Excellent Science). II. Глобальні виклики та європейська індустріальна конкурентоспроможність (Global Challenges and European Industrial Competitiveness). III. Інноваційна Європа (Innovative Europe).

Нова програма робить акцент на розвитку інновацій, тоді як промисловий напрям об'єднано із соціальними викликами в один блок.

Блок «Інноваційна Європа», в рамках розвитку якого інноваційно-інвестиційної моделі буде мати базис для формування має такі кластери:

- Європейська Рада з інновацій (EIC).
- Європейські інноваційні екосистеми.
- Європейський Інститут інновацій і технологій (EIT).

Для підтримки проривних технологій створено Європейську раду з інновацій (EIC), що буде підтримувати передові дослідження за допомогою двох механізмів. Перший – EIC Pathfinder – надаватиме гранти будь-яким юридичним особам, включаючи навчальні заклади. Очікуваним результатом буде новий стартап або бізнес-план. Другий механізм, який отримав назву EIC Accelerator, буде спрямований на масштабування виробництва перспективних продуктів. Метою EIC є допомога інноваторам у створенні ринків майбутнього та у розширенні їхніх компаній. 70 % виділеного за цим напрямом бюджету призначається малим та середнім підприємствам [3; 4].

Фундаментальні наукові пошуки, техніко-технологічні та інноваційні розробки і їх комерціалізація мають бути спрямовані насамперед на розв'язання таких актуальних завдань:

1) оптимальне й екологічно-соціально зрівноважене забезпечення агропромислового сектору найважливішими виробничими ресурсами (землею, водою, працею, технікою, добривами та засобами захисту рослин);

2) істотне підвищення рівнів урожайності культур і продуктивності тварин, культури землеробства та тваринництва як головних передумов виробництва конкурентоспроможної аграрної продукції;

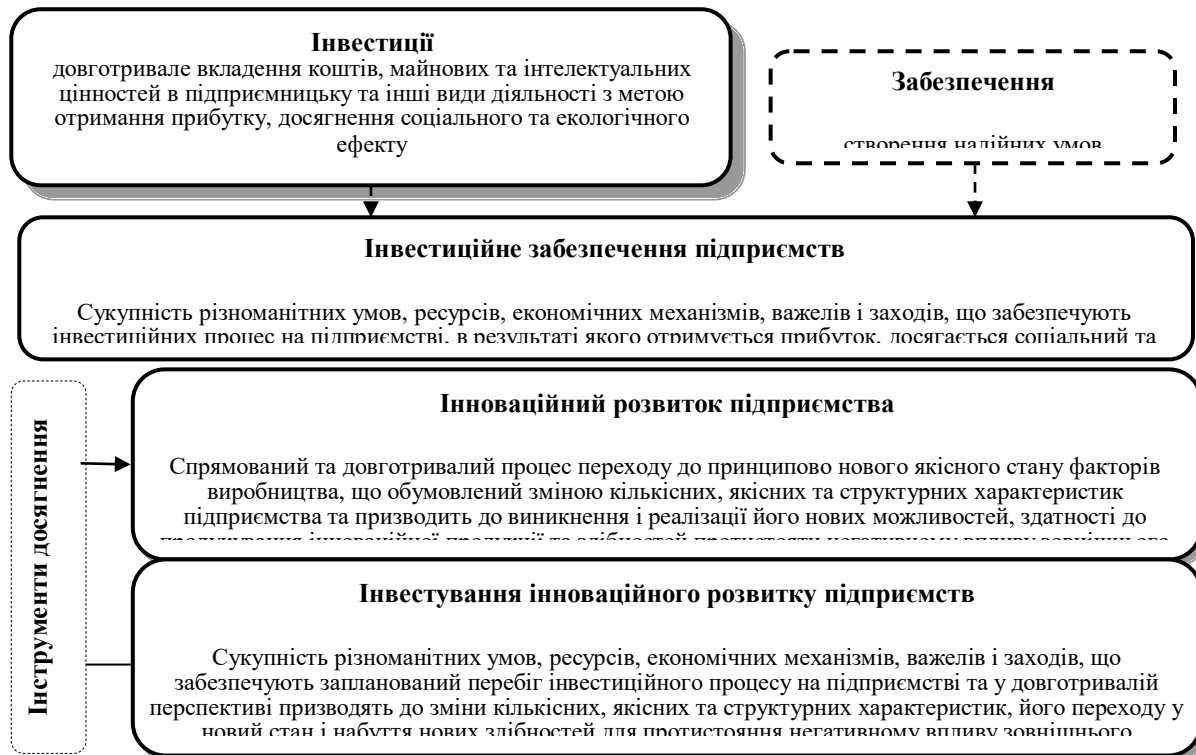
3) розроблення принципово нових методів, способів і технологій зберігання сільськогосподарської продукції в процесі виробництва, переробки та доведення до споживача, а також забезпечення екологічної чистоти і високої якості продуктів харчування.

У ринкових умовах господарювання забезпечення та підтримання економічного зростання, результативність модернізаційних перетворень, підвищення результативності галузі сільського господарства обумовлюються можливістю забезпечення сільськогосподарських товаровиробників відповідними інвестиційними ресурсами. Інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, зростанню результативності галузі і зміцненню продовольчої безпеки країни; створює передумови розвитку соціальної сфери та підвищення родючості ґрунтів.

При дослідженні теоретичних засад інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств слід виходити з того, що інноваційний розвиток підприємства є метою, а інвестиційне забезпечення підприємства – одним із інструментів її досягнення.

На підставі ретельного вивчення існуючих підходів до трактування вихідних категорій «інвестиції», «забезпечення», «інвестиційне забезпечення підприємства» і «розвиток» було сформульоване авторське визначення

інвестиційного забезпечення розвитку підприємств АПК, під яким слід розуміти сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, які забезпечують заданий перебіг інвестиційних процесів та у довготривалій перспективі призводять до зміни кількісних і структурних характеристик підприємства, його переходу у новий якісний стан та здатності протидіяти негативному впливу зовнішнього середовища. Взаємозв'язок вихідних економічних категорій наведено на рис. 1.

Рис. 1. Взаємозв'язок економічних категорій «інвестиції», «інноваційний розвиток», «інвестування інноваційного розвитку підприємства»

Джерело: удосконалено автором

За результатами досліджень удосконалено методичний підхід до оцінки інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств.

Такий підхід передбачає застосування системи показників, що включає взаємопов'язані групи: загальні оціночні показники (віднесено ряд показників продуктивності та рентабельності виробничих ресурсів з огляду на те, що відповідний рівень інвестиційного забезпечення створює передумови для підвищення віддачі факторів виробництва та зростання прибутковості діяльності); показники інвестиційного забезпечення, що характеризують

кількісні та якісні параметри інвестиційного процесу окремих сільськогосподарських підприємств; показники ефективності інвестиційного забезпечення (характеризують співвідношення прирістних величин результатів виробництва: вартості валової продукції всього і у розрахунку на одиницю площі угідь та одного працюючого, грошового потоку відтворення та прибутку до обсягу валових інвестицій або приросту інвестицій).

Список використаних джерел

1. Волощук К.Б., Волощук В.Р. Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого розвитку агропромислових підприємств. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки»*. 2016. № 4 (33). С. 68-74;
2. Маслюківська А. Інноваційна теорія Йозефа Шумпетера: від класичного визначення поняття «інновація» до сучасного розуміння інноваційних ідей. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2013. Вип. 4 (145). С. 59-61.
3. Horizon Europe structure and the first calls URL: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en.
4. Horizon Europe strategic plan 2021–2024 European Commission. URL: Horizon Europe strategic plan 2021-2024 | European Commission (europa.eu).